

toliko stanovitne volje, da se dober učitelj sme z vsakim umetnikom primerjati, in da je občnega spoštovanja toliko vreden, kakor drugi umetniki, ako ne znabiti tudi še bolj.

Obširna vednost pa učitelju še malo pomaga, ako tega ne zná v šoli prodati. In ravno to se pa ne dóbi z učenostjo, marveč to pride od tega, koliko ima učitelj ljubezni do svojega stanu, koliko ljubezni do otrok.

Gorečnosti, vneme in ljubezni do poklica, pa noben stan ne potrebuje toliko, kakor učiteljski.

To se zopet prav lahko tirja, a koliko dela je potreba, da se to doseže. Ako n. p. učitelj hoče zemljepisje podučevati tako, da bode izobraževal, mora izbrati za učence to, kar je naj bolj zanimivega in podučljivega v tem obsegu, da pa to more zbrati, mora sam stvar do dobrega razumeti. Sicer ni treba tukaj, da bo zemljepisje kakor učenost do dobrega poznal, znanje njegovo o zemljepisji mora biti obširno. Ako hoče učitelj razlagati otrokom n. p. plinovo svečavo ali telegraf, mora otrokom povedati le bistvene reči, sam mora pa stvar dobro poznati, kako bode drugače bistvene reči odbiral?

Mislimo si tedaj te in druge nauke v šoli, koliko se vendar tirja od učitelja in koliko mora vedeti!

Pa to še ni vse, kar se tirja od učitelja.

Druga nemška slovnica za slovenske ljudske šole.

Da ostanemo zvesti svoji obljubi, moramo sedaj v novem letu spregovoriti in svoje mnenje povedati o „Drugi nemški slovnici“. Ker smo že „Prvo nemško slovnico“ dovelj obširno razložili in ker je „Druga“ po ravno istih glavnih vodilih osnovana, ne bode treba o tej toliko na tanko poročati. Tudi ta slovnica je skozi in skozi praktična; kajti ima zelo veliko primernih zgledov in vaj, katerih zaderžaj je večidel kazavni nauk.

Knjiga ta je zelo obširna; obsega 276 strani v majhni osmerki; tedaj več, kakor vsa prejšnja gramatika. Slovnice je v teh bukvah 120 strani, berila (nemškega) 90 in na ostalih straneh je besednjak. Slovnica ima zopet 4 razdelke: 1) goli stavek, 2) razširjene stavek, 3) pretekli i prihodnji čas in 4) pravopis.

V prvem razdelku — goli stavek — se nekaj ponavlja to, kar je v „Pervej slovnici“, nekaj pa so nekteri zgledi iz te

slovnice pojasnujejo in tudi nova pravila dodajajo. Tako je tukaj govorjenje o delih golega stavka, o podmetu (tako imenuje pisatelj osebek, [subjekt], kar menda ne bode vsem všeč) in povedku, o rabi členkov ali spolnikov *der, die, das; ein* i. t. d. V 4 vajah (§§) je dopovedek samostavnik z nedoločivnim členkom, v §. 5. je pa pridevnik (prilog). V §. 6. se pojasnuje raba besedice *nicht* in *kein*, v 7. in 8. se obravnava še enkrat, pa bolj natančno, kakor v „Pervej slovnici“, množno število samostavnikov, v 10. je velilni stavek na versti, v 11. se rabijo svojivni zaimki *mein, dein* itd., v 12. in 13. se temeljito razlaga sedanjí čas glagola v znanivnem in v 14. v velilnem naklonu; v §. 15. so krepki glagoli v sedanjem času, kjer v 2. in 3. osebi edinega št. spreminjajo prvotno samoglasnico, v 16. so sestavljeni (zloženi) glagoli, v 17. povračavni zaimki *mir, dich* itd., v 18. pomožni glagol *werden* pri napravi terpne oblike in v pomenu biti, postati, v 19. in 20. §. se pojasnuje v mnogih vajah raba nepravilnih pomožnih glagolov: *können, dürfen, müssen, sollen, wollen*, in v 21. se nahajata v mnogih zgledih nedoločna osebna zaimka *man* in *es*.

V drugem razdelku — razširjeni stavek — kjer je treba razlagati pridjane ali nebitvene stavkove člene, je naj prvo dopolnilo na versti. Ker je samostavnik in osebni zaimek v 4. sklonu naj navadniše dopolnilo, zavoljo tega se v §§. 22, 23, 24 in 25 razlagata v edinem in množnem številu prav obsirno. V §§. 26, 27 in 28 se potem obravnava 3. padež in v 29. pa 3. i 4. sklon skupno. Drugi sklon se razklada v paragrafih 30, 31 in 32 in v §. 33 in 34 je poslednjič popolno sklanjanje samostavnikov z določnim členkom in osebnih zaimkov.

Kot drugi važni pridjani deli stavkov je prilastek. Ta more biti samostavnik v 2. sklonu, ta primerljnej je v §. 35.; v 36. vaji se sestavljeni samostavniki v 2. padežu in v 37. vaji se razlagajo in rabijo kazavni i svojivni zaimki in pa nedoločni številniki. Ravno naštetí govorni razpoli so samostavniku večkrat prilastek; takisto tudi pridevnik, ki se nahaja v vajah: 40, 41, 42 i 43. V prejšnjih §§. 38. i 39. pojasnuje se prestavljanje slovenskih zaimkov svoj, svoja, svojo na nemško. V naslednjih paragrafih 44., 45. i 46. sledi stopnjevanje nemških pridevnikov.

Tretji nebitveni stavkovi deli so prirečja ali prislovni določki, ki se nahajajo v 47. in 48. vaji. V vajah 49 — 53 se v dilih praktičnih stavih razlagajo samostavniki s predlogi in se v ta namen naštevajo in djansko rabijo predlogi 2. 3. in 4. sklona. Naposled so v §. 54. kratki slovenski popisi: cerkev, miza, mačka, ovca, krava, ptice, ribe, drevesa, ki naj se na nemško predstavljajo.

V dosedanjih vajah so bili vsi stavki le v sedanjem času; pretekli čas — prav za prav polpretekli — nastopi še le v tretjem razdelku. V nemškem razločujemo, kakor znano, troji pretekli čas: polpretekli, pretekli in prejpretekli čas. V tej knjigi se toda obravnava le polpretekli čas. Pisatelj je bil gotovo teh misli, da se otroka popolnoma zmoti, ako se mu o trojih preteklih časih pripoveduje in da učenec naposled ne zna rabiti niti enega prav. V 55., 56. in 57. vaji se nahaja tedaj pomožni glagol *haben*, *sein*, *werden*, v 58. šibki glagol, v 59., 60., 61. in 62. krepki, v 63. sestavljeni in v 64. vaji pa nepravilni glagol v polpreteklem času.

Prihodnji čas se poslednjič pojasnuje v §. 65. in 66. Temu oddelku je naj zadnje dodano 6 kratkih slovenskih povesti in 3 listi s tem namenom, da se na nemško prestavljajo. Te povesti so: čebela in človek, leni konjič, lisica in raca, skopuh, solnčni vzhod.

Dosedaj smo naštevati na drobno, kar slovnica obsega sama na sebi v omenjenih treh razdelkih; kajti v 4. razdelku je na 8 straneh le nauk o nemškem pravopisu, ki pa nima posebnih vaj v ta namen, ter v bistvu obsega ravno isto, kar je v prvem razdelku „Perve nemške slovnice“.

Da bodemo tudi „Drugo slovnico“ prav sodili, primerjajmo jo s tistim delom stare gramatike, ktereja ta nadomestuje. Pred vsem moremo omeniti, da se je pri tej slovnici opustilo veliko težavnih slovnčnih pravil, ki se nahajajo še celó v prvem predelku stare gramatike. Tako ni v novih slovnica h prilozajev (deležnikov) sedanjega in preteklega časa, — poslednji pač v dveh vajah — preteklega in prejpreteklega časa, zloženega stavka z veznimi in ozirnimi zaímki, veznega naklona in še nekaj drugih težjih gramatika-ličnih drobtin. Po vsem tem je torej razvidno, da je v „Pervej“ in „Drugej slovnici“ nekaj manj tvarine, kakor v prejšnji gramatiki; ta pa (tvarina) se v novih slovnica h v bolj obširnih vajah obravnava.

Terminologija je v novih gramatika h nemška in slovenska. Per-va je veliko gorša od one v stari gramatiki, akoravno se povsed ne vjema s terminologijo v Janežičevi slovnici, ktera je dandanašnji v šoli naj navadníša in morda tudi naj boljša. Pravil in opomb v „Drugej slovnici“ ni veliko, a vendar zadosti. Naj hvalevredniše so vaje; kajti v njih ni samo oblika dotičnim slovniškim pravilom primerna, ampak s pravo obliko se strinja dober, lep in koristen zaderžaj.

Pri „Drugej slovnici“ je le eno, nad čemur se spodtikujeno. Nemec pravi: „Zu viel des guten“ in to veljá pri sedanjih okoliščinah tudi gledé te slovnice. Kakor je splošno mnenje in kakor so se-

danje razmere, namenjena je pričujoča knjiga za 3. razred čveterorazrednih ljudskih (glavnih) šol. V 4. razredu se skoraj ne bode rabila; kajti za to stopinjó odločena je že druga nemška slovnica, ki se menda ravno kar tiska. Pričujoča knjiga obsega namreč za 3. razred preveč; v njej je trikrat toliko gradiva kakor v „Pervej slovnici“; ta ima slovniški nauk na 40, una pak na 120 straneh. Po novem učnem in šolskem redu se ne more več v nemščini toliko podučevati, da bi se mogla vsa „Druga slovnica“ s takim vspehom prebaviti, da bi ta nauk kaj koristil. Ako se pa bode na nemščino preveč oziralo, zanemarjali se bodo drugi zapovedani nauki. Temeljito se tedaj ta slovnica v enem letu nikakor ne more obdelati. Koliko pa poveršno in polovičarsko delo veljá, to vé slehern previden šolnik.

„Druga slovnica“ ima sicer res manj pravil in opomb in tudi manj gramatikalične tvarine, kakor jih je imela gramatika; ima pa za to toliko več vaj in zgledov. Prestavljanje poslednjih na slovensko in nemško pa je v novih slovnicaх veliko bolj zamudivno, kakor v stari gramatiki. V tej je imel učenec pred posamnimi vajami potrebne izraze, sedaj jih mora zadej v besednjaku dolgo iskati, in to mu jemlje veliko časa. Učenec si iz novih slovníc ne bode drugače nabral in v spomin vtisnil nemških izrazov, kakor tako, da si bode besede iz besednjaka zapisoval v poseben zvezek, kamor si bode pred vsako vajo neznane izraze začertal, da jih bode imel pri predstavljanji koj pri rokah. Tako ravna jo tudi gimnazijski dijaki pri učenji latinščine in gerščine in pravijo, da se „preparirajo“ (pripravljajo). To zahtevajo od njih tudi profesorji.

Nadalje vé slehern učitelj, ki se je v 3. razredu ukvarjal z drugim predelkom stare gramatike, da je ni mogel preobkladati. Ako jo je le malo temeljito razlagal in ako je le njene naj poglobitviše dele od učencev tirjal, vendar mu jo je konec leta še nekaj ostajalo. „Druga slovnica“ pa ima blaga, namreč saj še precej več od gramatike, tedaj ji bode 3. razred še toliko manj kos. Toliko o slovnici.

O berilu (nemškem), ki je vse drugačno, kakor dosedaj navadno v 3. razredu, ne opomnimo danes ničesar, č. bralce zavračamo le na opazke v tej zadevi pri razpravi „Perve nemške slovnice“ v lanskem „Tovaršu“.

Telesne vadbe.

(Dalje.)

Iz Berolina se je bilo telovadstvo zasejalo ludi v druga, večja in manjša mesta po Nemškem. Povsod so se osnovala telovadska